

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра сучасної української мови

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Методика викладання граматики української мови в ЗЗСО
(вибіркова)

Освітньо-професійна програма	«Українська мова та література»
Спеціальність	014 Середня освіта
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший бакалаврський
Факультет	філологічний
Мова навчання	українська

Розробники: кандидат філологічних наук, доцент Максим 'юк Оксана Василівна

Профайл викладача:

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=jGASEwYAAAAJ&hl=uk&oi=ao>
<https://cutt.ly/v9rBVz5>

Електронна адреса: o.maksymiuk@chnu.edu.ua

Посилання на MOODLE: <https://moodle.chnu.edu.ua/enrol/index.php?id=5180>

Консультації: понеділок з 14:30 до 15:30.

Анотація дисципліни	Курс «Методика викладання граматики української мови в ЗЗСО» призначений для студентів 4 курсу спеціальності 014 середня освіта (українська мова та література). Цей курс спрямований на посилення практичного аспекту навчання української мови майбутніми вчителями-словесниками. В процесі опанування матеріалу визначаються вимоги до формування ключових і предметних компетентностей майбутніх учителів, окреслюються орієнтири в досягненні результатів навчання шляхом спрямування їх на розвиток фахових компетентностей. Відбувається переосмислення підходів до формування професійних компетентностей учителів української мови і літератури, зокрема граматичної як складника комунікативної. Вчитель-словесник має не просто володіти глибокими знаннями граматичного рівня мови, а, насамперед, мати граматично довершене мовлення, вільно оперувати великою кількістю граматичних моделей, правилами наповнення, перетворення, сполучування граматичних одиниць, вміти обирати й об'єднувати їх у процесі професійного спілкування та усвідомлювати особливості функціонування і роль граматичних одиниць у конкретному висловленні. Ефективність формування граматичної компетентності значною мірою залежить від правильного визначення лінгводидактичних підходів, розуміння сутності способів взаємодії вчителя і учнів: форм, методів, прийомів, засобів навчання, правильного їх добору й ефективного застосування.
Мета навчальної дисципліни	Мета полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробленні методики формування граматичної компетентності майбутніх учителів української мови на засадах компетентнісного підходу. Відповідно до мети визначено завдання: - здійснити теоретичний та практичний аналіз проблеми засвоєння граматичних понять учнями в ЗЗСО; - ознайомити студентів зі специфікою етапів формування граматичних понять у школярів; - запропонувати раціональний шлях подолання методичної проблеми при викладанні граматики української мови в ЗЗСО.
Пререквізити	Цикл курсів з орфографії, морфеміки та словотвору, морфології, синтаксису української мови, методики викладання української мови, діалектології, культури мови, педагогіки, педагогічної майстерності, психології.
Результати навчання	У результаті вивчення курсу студент повинен оволодіти такими компетентностями: Загальні компетентності: ЗК 8. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі. Здатність використовувати інновації в професійній діяльності. Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності. Фахові компетентності: ФК 9. Здатність виявляти розуміння предмета, структури і ролі лінгвістики у формуванні сучасної наукової картини світу; мати чітке уявлення про походження мови, принципи і механізми її функціонування й розвитку, системний і антропоцентричний підходи в мовознавстві; усвідомлювати роль мови в житті соціуму; уміти розвивати в учнів, здобувачів вищої освіти необхідні мовнокомунікативні компетентності, володіти сучасними мовознавчими термінами та поняттями. ФК 14. Вміти застосовувати фахові знання, обирати методи і засоби навчання з педагогіки, психології, методики української мови та літератури, спрямовані на розвиток здібностей

	здобувачів освіти з урахуванням їх індивідуальних і вікових особливостей, міжособистісних взаємин, усвідомлення рівних можливостей і гендерних питань для забезпечення мотивувального, розвивального та інклюзивного освітнього простору. ФК 15. Проектувати та організовувати навчальний процес на рівні курсу, розділу, теми, уроку, педагогічної ситуації; проведення позакласної та факультативної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах різних типів; засвоєння основних напрямів розвитку сучасної методичної думки. ФК 16. Розуміння змісту і принципів побудови програм з української мови та літератури; особливостей підручників та навчальних посібників; уміння підбирати навчально-методичні матеріали для проведення занять. ФК 17. Знання особливостей планування роботи з української мови; видів планування; норм оцінювання письмових робіт учнів; типів уроків з української мови та літератури. Програмні результати навчання: ПРН 1. Вільно володіти українською мовою, вміти послуговуватись нею у професійному спілкуванні. ПРН 9. Аналізувати, систематизувати та поширювати передовий педагогічний досвід. ПРН 10. Застосовувати набуті знання під час вирішення педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей учнівських колективів і конкретних педагогічних ситуацій. ПРН 11. Застосовувати різноманітні методи і форми навчання, сучасні прийоми керівництва навчальною, суспільною і творчою діяльністю учнівських колективів. ПРН 15. Застосовувати комплекс здобутих філологічних знань для розв'язання професійних завдань. ПРН 19. Здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різноманітних стилів та жанрів, володіти основними поняттями, концепціями і фактами сучасного мовознавства, вільно оперувати мовознавчим матеріалом та термінологією. ПРН 22. Ідентифікувати і корегувати мовленнєві та граматичні помилки, викликані порушенням правописних норм. ПРН 23. Володіти методикою майстерного викладання української мови та літератури в загальноосвітніх школах, методикою виховної роботи, технологією організації творчої діяльності учнівського колективу.
--	---

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <i>Методика викладання граматики української мови в ЗЗСО</i>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових одулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4	7	4	120	2	10	20			80	10	залік

Заочна	4	7	4	120	2	4	6			110		залік
--------	---	---	---	-----	---	---	---	--	--	-----	--	-------

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Загальні питання граматики Лінгводидактичні особливості вивчення морфології в ЗЗСО											
Тема 1. Роль і місце граматики в шкільному курсі української мови.	16	2	2		2	10	12	1	1			10
Тема 2. Методи, прийоми і засоби формування граматичних понять української мови в ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу..	17	2	2		2	5	6		1			5
Тема 3. Особливості вивчення частин мови в ЗЗСО.	35	2	6		2	25	43	1	2			40
Разом за ЗМ1	62	6	10		6	40	61	2	4			55
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Лінгводидактичні особливості вивчення синтаксису в ЗЗСО											
Тема 1. Місце синтаксису в шкільному курсі української мови	14	1	1		2	10	11	1				10
Тема 2. Лінгводидактичні засади формування синтаксичної компетентності в умовах оновленої освітньої парадигми.	44	3	9		2	30	48	1	2			45
Разом за ЗМ 2	58	4	10		4	40	59	2	2			55
Усього годин	120	10	20		10	80	120	4	6			110

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Зміст шкільного курсу морфології як методична проблема.
2	Реалізація принципів наступності і перспективності у вивченні шкільного курсу морфології.
3	Етапи навчання морфології.

4	Засвоєння теоретичних відомостей з морфології. Формування мовної компетенції учнів.
5	Оволодіння морфологічними нормами. Формування мовленнєвої компетенції учнів.
6	Вивчення частин мови у зв'язку з іншими розділами мовознавства.
7	Лінгводидактичні особливості вивчення іменних частин мови.
8	Методика вивчення дієслова і дієслівних форм.
9	Актуальні проблеми методики вивчення службових частин мови.
10	Етапи вивчення синтаксису в школі.
11	Лінгвістичні основи та методика вивчення словосполучення і речення в ЗЗСО нового типу.
12	Шляхи подолання труднощів у вивченні головних і другорядних членів речення.
13	Сучасні підходи до вивчення односкладних речень та неповних речень (з урахуванням різнотипних шкіл).
14	Особливості вивчення ускладнених речень.
15	Методика використання відомостей про складне речення на уроках розвитку комунікативних умінь і навичок.
16	Методика вивчення складносурядного речення.
17	Методика вивчення складнопідрядного речення.
18	Методика вивчення безсполучникового речення.
19	Робота з розвитку зв'язного мовлення учнів на різних етапах засвоєння синтаксичної теорії в ЗЗСО.

5.4. Зміст завдань для індивідуальної роботи

№	Назва теми
1	Теоретичні і практичні засади сучасного уроку. Технологія уроку морфології.
2	Розвивальний потенціал уроків з морфології.
3	Основні підходи до навчання морфології в ЗЗСО (функційно-стилістичний, когнітивний, структурно-семантичний, комунікативно-діяльнісний, соціокультурний, проблемно-пошуковий, системний, особистісний, дослідницький).
4	Роль методу проєктів у вивченні морфології.
5	Застосування інтерактивних технологій на уроках морфології в ЗЗСО.
6	Теоретичні основи формування мовленнєво-комунікативних умінь учнів у процесі вивчення синтаксису
7	Лінгводидактичні аспекти формування мовленнєво-комунікативних умінь у процесі вивчення синтаксису в ЗЗСО.
8	Особливості вивчення синтаксису української мови на текстовій основі.
9	Методика використання відомостей про просте та складне речення на роках розвитку комунікативних умінь і навичок.
10	Моделювання уроку узагальнення й систематизація вивченого на уроках з синтаксису в ЗЗСО.

6. Критерії оцінювання

Система контролю та оцінювання	Система контролю здійснюється на основі Положення про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича http://fmi.org.ua/files/polozh_pro_organiz_osv_procesu.pdf Види та форми контролю Поточний контроль здійснюють на заняттях через:
---------------------------------------	--

	– виконання практичних завдань на модульних контрольних робіт; – індивідуальну та групову (в парах і групах) роботу; – фронтальне усне опитування, перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальними темами; – бліц-опитування; – письмові самостійні роботи (реферати, есе, доповіді, тези, диктанти тощо); – практичні, індивідуальні та самостійні завдання; – розв’язання проблемних і творчих завдань; – взаємоконтроль студентів у парах і групах; самоконтроль; – тестові завдання; – оцінювання домашніх завдань; – діагностика результатів самостійні роботи; – проведення модульних контрольних робіт. Вид семестрового контролю: модульні контрольні роботи, залік. Результати навчальної діяльності студентів у межах кожного змістового модуля оцінюють максимально в 30 балів, контрольного модуля (заліку) – 40 балів. Засоби оцінювання - Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). - Тематичне оцінювання (модульні контрольні роботи). - Підсумкове оцінювання (залік).
Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни	Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів з курсу здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (заліку). Об’єктом оцінювання знань студентів є програмовий матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю. Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, умінь самостійно опрацьовувати матеріал, складання конспекту позакласної роботи, створення презентації, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал. Завданням підсумкового контролю (залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв’язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, умінь сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни. При комплексній оцінці успішності викладач визначає види робіт і критерії оцінювання з урахуванням особливостей навчальної дисципліни, обсягу годин, відведених навчальним планом, контингенту студентів. <i>Критерії оцінювання:</i> 1. При усних відповідях: • повнота розкриття питання; • логіка викладення, культура мовлення; • упевненість, аргументованість та емоційність; • використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); • аналітичні міркування, умінь робити порівняння, висновки.

2. При виконанні письмових завдань:

- мовна грамотність — повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки;
- підготовка матеріалу (презентації) за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Рівні досягнень студентів

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом із подальшим його оцінюванням рекомендуємо застосовувати такі рівні досягнень студентів.

90-100 б. Відмінно. Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних і колективних завдань, самостійної роботи.

80-89 б. Добре. Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань і вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності.

70-79 б. Добре. Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

60-69 б. Задовільно. Середній рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями; студент поверхово розуміється в методах та прийомах навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Усна чи письмова відповідь правильна, неповна, не завжди чітка, логічна, послідовна, змістовна, допускаються окремі фактичні помилки, неточності. Загалом під керівництвом викладача аналізує, порівнює, критично осмислює науково-методичну та загальнонаукову інформацію; намагається посилатися на думки відомих методистів, аналізує, зіставляє, загалом узагальнює, систематизує методичні явища й положення.

50-59 б. Задовільно. Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Усна чи письмова відповідь неповна, не завжди чітка, логічна, послідовна, змістовна, допускаються фактичні помилки, неточності. Студент не завжди посилається на думки відомих методистів, намагається аналізувати, зіставляти, узагальнювати, систематизувати методичні явища й положення, при цьому допускає неточності, огріхи. Намагається аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; проте наявні фактичні помилки у викладі матеріалу.

35-49 б. Незадовільно. Незадовільний рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Усна чи письмова відповідь неповна, нечітка, непослідовна, допускаються грубі фактичні помилки. Студент не володіє навчальним матеріалом, не спроможний відтворити загальновідомі методичні явища й положення, не розуміє принципів навчання української мови у ЗЗСО, ігнорує зауваження й вказівки методиста-викладача.

1-34 б. Незадовільно. Низький рівень знань, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни, неспроможність дати усну чи письмову відповідь,

	відтворити загальновідомі методичні явища й положення, простежується систематична непідготовленість до практичних занять, часті пропуски без поважних причин. Відсутність теоретичної підготовки веде до неспроможності студента практично моделювати конспекти уроків відповідно до вимог. Потребує повторного прослуховування курсу. Оцінювання виконання студентами окремих елементів тем проводиться: на практичних (практичні роботи, вправи), контрольних роботах за окремими темами, тестування, виступи, презентації); самостійних роботах (лінгвістичний словник, папка із редагованими документами); на консультаціях (захист індивідуальних завдань (презентацій, рефератів, перевірка виконання практичних робіт(вправ); під час перевірки домашніх завдань; Для консультування студентів із виконання індивідуальних і домашніх завдань, контрольних робіт, їх підготовки до поточного оцінювання знань (відповідно до розкладів занять та консультацій викладача) передбачаються індивідуальні та групові консультації.
--	--

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти (залік)

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2			
T1	T2	T3		T4	T5		
5	5	20		10	20	40	100

7. Рекомендована література

1. Баландіна Н. Ф. Україська мова. Розвиток ситуативного мовлення : 7-9 кл. : навч. посібн. Харків, 2010, 272 с. (Сучасна школа).
2. Білоусенко П. І., Явір В. В. Проблемно-ситуативні завдання на уроках рідної мови. К., 1990.
3. Біляєв О. Лінгводидактика рідної мови : навч.-метод. Посібник. К. : Генеза, 2005. 180 с.
4. Вихованець І. Р. У світі граматики. К. : Рад. школа, 1987.
5. Голуб Н. Б., Галаєвська Л. В. Навчання синтаксису на уроках української мови у 8-9 класах : метод. посібник. К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 128 с.
6. Голуб Н. Б. Метод проектів на уроці української мови в школі. *Українська мова і література в школі*. 2013. № 8. С. 15–19.
7. Голуб Н. Б. Робота з текстами на уроках української мови у процесі вивчення синтаксису й пунктуації у 8–9 класах. *Українська мова і література в школі*. 2017. № 1. С. 2–8.
8. Голуб Н. Б. Ситуаційний метод на уроках української мови в школі. *Українська мова і література в школі*. 2013. № 7. С. 18–23.
9. Горпинич В. О. Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
10. Граматичний словник української літературної мови: словозміна. К., 2011. Донецьк, 2007.
11. Дика Н. Робота над граматичними (морфологічними) помилками. *Дивослово*. 2002. № 12. С. 30–33.
12. Дика Н. М., Огарь Ю. В. Засвоєння лінгвістичних понять учнями ЗНЗ під час вивчення синтаксису. *Молодий вчений*. 2014. № 9. С. 111—114.
13. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти *Дивослово*. 2004. № 3. С. 76 – 81. Закон України «Про загальну середню освіту» / Верховна Рада України. Закон від 13.05.1999 № 651-XIV// <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Дмитренко Г. Займенник (6 клас). Урок української. 2000. № 10. С. 30 - 35.
15. Дорошенко О. А. Елементи дослідницької роботи учнів з мови. *Українська мова і література в школі*. 1993. №4. С.20-21.
16. Загнітко А. П. Словник українських прийменників. Сучасна українська мова.
17. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: Метод, посібник. К., 2002.
18. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : Навчально-методичний посібник. Для студентів українського відділення філологічного факультету. Львів, 2018. 202 с.
19. Кочан Н. І., Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 249 с.
20. Краевский В.В. Основы обучения. Дидактика и методика: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М. : Академия, 2007. 352 с.
21. Кульбабська О. В., Кардашук О. В. Крок у професію. Методика викладання української мови : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. 256 с.
22. Кулькова Г. П. Граматика української мови в таблицях: навч. посібн. К. : Рад. школа, 1998.
23. Кучеренко Н. М. Дидактичний матеріал з рідної мови. Морфологія: Посібник для вчителя. К., 1992.
24. Кучерук О. А. Методи навчання української мови в загальноосвітній школі: словник-довідник. Житомир : Рута, 2010. 186 с.
25. Мацько Л., Мацько О., Калита О. Новий підхід до переказу з творчим завданням *Дивослово*. 2007. № 5. С. 2–6.
26. Мацько Л. Сучасні підходи до створення підручників з української мови : місце лінгвостилістики. *Дивослово*. 1999. № 8. С.39-41.
27. Мельничайко В. Я., Пентиліук М. І., Рожило Л. П. Удосконалення змісту і методів навчання рідної мови. К.,1982.
28. Мельничайко В.Я. Творчі роботи на уроках рідної мови. К.,1984.

29. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах : Підручник для студентів вищих закладів освіти. За ред. М. І. Пентилюк. К., 2005. 399с.
30. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012—2021 роки [електронний ресурс]. Режим доступу: (<http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>)
31. Нестандартні уроки в школі та їх аналіз : навч.- метод. посібник. За ред. Н. М. Островерхової. К. : Видавництво Харитоненка, 2003. 152 с
32. Омельчук С. А. Навчання морфології української мови на засадах дослідницького підходу: теорія і практика: [монографія]. К. : Генеза, 2014. 368 с.
33. Освітні технології: навч.-метод. посіб. За загал. ред. О. М. Пехоти. К. : А.С.К., 2001. 256 с.
34. Пентилюк М. І. Особливості технології уроку мови. *Дивослово*. 1998. № 4. С. 16-18.
35. Підласий І.П. Спільна дія. Х.: Основа, 2012. 224 с.
36. Плющ М. Я. Вивчення морфології в 5-6 класах: навч. посібн. К. : Рад. школа, 1988.
37. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К. : А.С.К.; 2004. 192 с.
38. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. К. : Ленвіт, 2003. 302с.
39. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах : модульний курс : посібник для студентів. Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2011. 366 с
40. Сербенська О. Викладання української мови в контексті сучасних вимог. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 1998. №4. С. 120-125.
41. Сиротенко Г. О. Сучасний урок : інтерактивні технології навчання. Х. : Основа, 2003. 78с.
42. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика . Упорядн. О. Сидоренко, В. Чуба. К.: Центр інновацій та розвитку, 2001. 256 с.
43. Скуратівський Л. В. Пізнавальні завдання з рідної мови. К., 1987.
44. Рудницька О. Б. Формуючи творчу інтелектуальну особистість (опис власного досвіду). *Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2002. № 5. С. 48-56.
45. Стріха А. Д. Цікава граматики : навч. посібн. для вчителя. К. : Рад. школа, 1991.
46. Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalnaserednya-osvita/navchalni-programi/navchalniprogrami-5-9-klas>
47. Христіанінова. Р. О. Просте речення в шкільному курсі рідної мови: Посібник для вчителя. К., 1991.
48. Цоуфал Л. С. Лінгвістичні засади навчання морфології в загальноосвітній школі. *Філологічні студії. Науковий вісник КНУ: зб. наук. праць*. Кривий Ріг, 2012. Вип. 7, ч. 2. С. 315—322.
49. Шкільник М. М. Проблемний підхід до вивчення частин мови : навч. посібн. К. : Рад. школа, 1986.

6. Інформаційні ресурси

http://osvita.ua/school/lessons_summary/mova/
<http://subject.com.ua/lesson/mova/>
<http://gorodenok.com/конспекти-уроків/>
<https://www.schoollife.org.ua/usi-uroky-ukrajinskoji-movy-ta-literatury/>
http://getalosveta.blogspot.com/p/blog-page_40.html
http://ukrmogim.blogspot.com/p/blog-page_9409.html
http://filologinya2010.blogspot.com/p/blog-page_55.html
http://www.parta.com.ua/ukr/books/ukr_mova/

<https://academia.in.ua/?q=content/шкільні-підручники-з-української-мови>

<http://ukrlitera.ru/index.php/ukr-mova-ta-literatura/kalplanukr>

http://nico-ukr.at.ua/news/kalendarni_plani/1-0-3

www.mon.gov.ua

www.imzo.gov.ua